

Innst. S. nr. 116

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument nr. 8:11 (2003-2004)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Lov om offentlige anskaffelser og anskaffelsesforskriften pålegger offentlig virksomhet å anbudsette de aller fleste tjenester det offentlige kjøper. Dette gjelder også helse- og sosialtjenester.

EØS-regelverket, herunder tjenstedirektivet, pålegger derimot ikke EØS-landene å konkurransesette helse- og sosialtjenester.

Dette betyr at Norge kan velge ikke å ha regler om gjennomføring av konkurranse ved anskaffelse av helse- og sosialtjenester, og at kommunene dermed kan tegne kontrakter med den en ønsker uten nærmere vilkår eller begrunnelse for valget. Frivillige organisasjoner vil dermed kunne bli valgt dersom kommunen ønsker slike organisasjoner som leverandører fremfor kommersielle selskaper. Kommunens politiske flertall bør selv bestemme hvem de vil invitere til å utføre offentlige tjenester. Når heller ikke EØS-avtalen og tjenstedirektivet er til hinder for at kommunen selv avgjør de viktigste anskaffelsesprosedyrene for helse- og sosialtjenester, bør de norske anskaffelsesreglene etter forslagsstillernes mening endres til å være frivillige for kommunene. Det er de ideelle organisasjonene som gjerne kommer til kort når helse- og sosialtjenester disse organisasjonene tidligere har drevet for det offentlige, blir konkurranseutsatt. Dagens anbudspraksis vil derfor gradvis føre til at menigheter og andre

ideelle virksomheter forsvinner fra helse- og omsorgssektoren. "Den tredje sektor" representerer på mange måter en egenverdi i seg selv, og noe fundamentalt annet enn kommersielle, private storbedrifter som presser seg inn i helse- og sosialsektoren. "Den tredje sektor" vil i realiteten ikke være en konkurrent til det offentlige.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre de nødvendige endringer i lov av 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrifter, som gjør at reglene for anskaffelser av tjenester innen helse- og sosialtjenester ikke er mer omfattende enn det EØS-avtalen og tjenstedirektivet forutsetter."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, fra Høyre, Ivar Kristiansen, Michael Momyr og Erlend Nornes, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjødrem, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til brev fra statsråd Ansgar Gabrielsen datert 19. desember 2003 (vedlagt), hvor det vises til at problemstillingen i Dokument nr. 8:11 (2003-2004), tidligere er tatt opp i skriftlig spørsmål nr. 755 fra stortingsrepresentant Asmund Kristoffersen.

Komiteen er enig i at det bør tas hensyn til de frivillige organisasjoners spesielle situasjon ved anbudsutsettelse.

Komiteen er derfor fornøyd med at statsråden i brevet av 19. desember 2003 og i svaret på spørsmål nr. 755, vil gjøre midlertidig unntak fra prosedyrekravene

i innkjøpsforskriften ved kjøp av helse- og sosialtjenester fra frivillige organisasjoner.

Komiteen legger til grunn at Stortinget på egnet måte blir orientert om erfaringene med unntaket.

Komiteen ber om at erfaringene fra dette unntaket blir lagt til grunn før en eventuelt gjør endringer i lov av 16. juli 1999 nr. 69.

På denne bakgrunn foreslår komiteen at Dokument nr. 8:11 (2003-2004) vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er usikre på om det bør gjøres et varig unntak for frivillige organisasjoner, og at det i første omgang kun bør gjøres unntak for en fastsatt tidsavgrenset periode. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn foreslå at unntaket kun skal gjelde for to år og at ordningen blir evaluert etter en slik prøveperiode.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til innføring av et midlertidig unntak i regelverket om offentlige anskaffelser, som gjør det mulig for offentlige oppdragsgivere å inngå avtaler med ideelle organisasjoner uten å iverksette en tradisjonell anbudskonkurranse. Ordningen skal gjelde som en prøveordning for 2 år, som deretter evalueres. "

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til innføring av et midlertidig unntak i regelverket om offentlige anskaffelser, som gjør det mulig for offentlige oppdragsgivere å inngå avtaler med ideelle organisasjoner uten å iverksette en tradisjonell anbudskonkurranse. Ordningen skal gjelde som en prøveordning for 2 år, som deretter evalueres.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:11 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Karin Andersen, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse - vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 5. februar 2004

Olav Akselsen
leder

Aud Gaundal
ordfører

Vedlegg

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 19. desember 2003

Dokument 8:11 (2003-2004) - Forslag om å gi kommuner anledning til å inngå kontrakter med frivillige organisasjoner om helse- og sosialtjenester uten anbudsutsettelse

Det vises til brev fra Næringskomiteen datert 26. november, med forespørsel om Næringsdepartementets vurdering av følgende dokument 8 forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre de nødvendige endringer i lov av 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrifter, som gjør at reglene for anskaffelser av tjenester innen helse- og sosialtjenester ikke er mer omfattende enn det EØS-avtalen og tjenstedirektivet forutsetter"

Jeg vil innledningsvis vise til spørsmål nr. 755 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Asmund Kristoffersen, hvor jeg skrev:

"I arbeidet med ny lov og forskrift (1999/2001), ble det lagt betydelig vekt på at hensynet til likebehandling, habilitet, forutberegnlighet, brukervennlighet og samfunnsøkonomiske anskaffelsesprosesser, skal ivaretas uavhengig av type anskaffelse. Jeg ser likevel en risiko for at hovedprinsippet om konkurranse ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til det ønskede samfunnsmessige engasjement fra frivillige organisasjoner."

Som det fremgår av dette svaret, er jeg opptatt av å finne løsninger som ivaretar både behovet for god bruk av samfunnets ressurser gjennom konkurranse ved stat og kommuners kjøp av varer og tjenester, og samtidig sikrer at frivillige organisasjoner gis rammer som støtter opp under det brede samfunnsengasjement slike organisasjoner representerer.

Forslaget til et generelt unntak for helse- og sosialtjenester

Forslaget til unntak vil innebære at alle kjøp av helse- og sosialtjenester, også fra rent kommersielle aktører, ikke lenger skal underlegges samme regler som øvrige anskaffelser.

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for over 200 milliarder kroner årlig. Av dette representerer tjenesteanskaffelser knyttet til helse- og sosialsektoren et betydelig beløp, og omfanget forventes å øke i årene fremover.

Typiske tjenester som anskaffes innen helse- og sosialsektoren er: Sykehustjenester, lege, fysioterapi, sosial omsorg i institusjon samt pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmede. Dette er et marked med stor interesse for næringsdrivende og ideelle virksomheter, og stadig flere ønsker å tilby sine tjenester i takt med at markedet vokser.

I Norge har offentlige oppdragsgivere varierende og til dels begrenset erfaring med å arrangere konkurranse om helse- og omsorgstjenester, og noen av disse er spesielt utfordrende å kravspesifisere. Med økende erfaring på området vil oppdragsgivere over tid bli bedre på å bestille slike tjenester og dermed sikre at brukernes individuelle behov blir tilstrekkelig ivarettatt. Jeg ser likevel at det kan være behov for særskilte kompe-

tansetiltak knyttet til bestilling og definering av slike tjenester.

Jeg mener det er viktig ut fra ønsket om å ha en best mulig ressursutnyttelse, og ut fra hensynet til åpenhet, rettferdighet og gjennomsiktighet - at prinsippet om konkurranse gjennomføres på viktige områder hvor det offentlige har bestemt seg for å ikke gjøre arbeid i egen regi. Tilbakemeldinger på det nye regelverket så langt er at tilbydere i større grad enn tidligere behandles likt og opplever økt forutberegnlighet. Samtidig høster det offentlige fordeler av at konkurranseformen både stimulerer til mer innovative og gode løsninger enn det som vanligvis oppnås ved direktekjøp. Konkurranse om oppdraget, vil i de fleste tilfeller, medføre at både det offentlige definerer tjenesten bedre og at leverandører yter sitt beste. Det er derfor min oppfatning at det vil være uheldig hvis helse- og sosialtjenestesektoren unntas i sin helhet fra reglene om konkurranse.

Særlige utfordringer i forhold til ideelle organisasjoner

I det forelagte dokument 8 forslaget, blir det pekt på de utfordringer som ideelle organisasjoner står ovenfor i konkurransen med private leverandører av helse- og omsorgstjenester.

Jeg ser at det er særskilte forhold knyttet til frivillige organisasjoner rolle som tjenesteleverandører som gjør at deres rolle bør vurderes nærmere. Slike organisasjoner tar et viktig samfunnsansvar for å dekke omsorgsbehov på måter verken stat eller kommuner fullt ut ivaretar. I norsk sammenheng bør det derfor vurderes hvordan ideelle organisasjoners viktige rolle i samfunnet kan ivaretas ved å unngå negative følger av konkurranse med rent kommersielle virksomheter. Det forhold at flere avtaler med frivillige organisasjoner blant annet inne rusomsorgen, utløper på nyåret, aktualiserer spørsmålet om hvordan prosedyrereglene i innkjøpsregelverket skal håndteres. For å unngå risikoen for utilsiktede effekter av innkjøpsreglene, vil jeg snarlig foreslå for Regjeringen å fremme en kgl.res. der man gjør et midlertidig unntak fra prosedyrerekravene i innkjøpsforskriften ved kjøp av helse- og sosialtjenester fra frivillige organisasjoner. Jeg vil følge opp med en mer omfattende vurdering av hvordan et mulig varig unntak ved kjøp av helse- og sosialtjenester fra slike organisasjoner kan se ut, samt vurdere nærmere de økonomiske og administrative konsekvensene av et slikt unntak.

Til sist ønsker jeg å understreke at det er mulig å støtte opp om den økonomiske "rygggraden" til frivillige organisasjoner på andre måter enn ved anskaffelser uten konkurranse. Gave eller vedtak som ikke innebærer vederlag for utførelse av konkrete gjenytelser, faller utenfor regelverket for offentlige anskaffelser. Dette vil for eksempel gjelde økonomiske bidrag til organisasjoner som driver forskjellige typer veldedighetsarbeid. Tilsvarende gjelder støtte til en privat organisasjon som driver sykehjem.

